

Metoder i engelsk – særligt vedr. SRP

Få greb om engelskfagets metoder. Denne artikel har fokus på, hvordan man hjælper eleverne - med særligt henblik på, hvordan faget kan indgå i tværfagligt samarbejde, navnlig SRP. Hent konkrete eksempler, der kan inspirere til egen praksis.

Metodisk analyse giver dybde

”Hvad skal man egentlig i en analyse?” – kan man ofte høre eleverne spørge, og man fristes til at svare: ”Det, vi laver i hver eneste time!” Dette svar hjælper dog næppe eleverne meget, og der kan være god grund til at bruge tid på at arbejde med og synliggøre fagets metoder, ikke mindst i forbindelse med tværfagligt samarbejde som SRP. Vi instruerer altid grundigt i formalia, fodnoter og andre eksakte elementer, der let kan systematiseres. Men det hjælper ikke eleverne til at forstå, hvordan de skal arbejde analytisk.

Læreplan og vejledning for stx fremhæver, at eleven skal kunne: ”demonstrere faglig indsigt og fordybelse ved at beherske relevante faglige mål i indgående fag og ved at sætte sig ind i relevante nye faglige områder – udvælge, anvende og kombinere forskellige faglige tilgange og metoder”, samt at ”Studieretningsprojektet kan udarbejdes i forlængelse af faglig viden og metoder, som er indgået i den enkelte elevs undervisning i de(t) fag, som studieretningsprojektet omfatter. Ved det skriftlige produkt, jf. pkt. 4.2.3., lægges vægt på: – om opgaveformuleringen er besvaret – relevant udvælgelse, anvendelse og kombination af viden og metoder fra indgående fag.” (Mine fremhævelser)

Der er altså i høj grad fokus på fagets metoder i forbindelse med SRP, og det kan derfor være gavnligt at arbejde med disse metoder i den daglige undervisning - og især i 3.g op mod skrivning af SRP.

Den gode analyse tager udgangspunkt i det materiale, der skal analyseres. Dvs. at ens fokus, undersøgelsesområde og de valgte tekstgenrer er bestemmende for hvilke metoder, der hensigtsmæssigt kan anvendes. Dette kan forekomme indlysende, men er det ikke nødvendigvis i elevens arbejdsproces. Måske møder man i SRP-sammenhæng en knap så reflekteret elev, der fx gerne vil arbejde med engelsk og historie og 2. verdenskrig. Her er det helt elementært at insistere på, at der skal være egnede og interessante tekster at analysere (udvidet tekstbegreb), Ofte vil det være godt at vælge tekster, der ”giver modstand”, fx lødig skønlitteratur. Det, at der er en modstand, der skal overvindes, - og at eleven ikke bare kan gennemskue det hele ved første læsning - kan være befordrende for erkendelsen og den faglige fordybelse. Dette bør læreren have for øje i vejledningen af elevernes tekstvalg.

Non-fiktion

I forhold til metoder giver det god mening at skelne mellem fiktion og non-fiktion, selvom man kan forestille sig blandinger og tekster, der vanskeligt lader sig placere.

I SRP er mulighederne nærmest uendelige, men i tværfaglige sammenhænge vil man ofte møde elever, der arbejder med fx politiske taler, artikler, dokumentarfilm og tekster fra sociale medier, som måske sjældent lader sig kategorisere helt enkelt.

Disse teksttyper er med stor sandsynlighed introduceret i undervisningen, og som anført ovenfor kan det være formålstjenstligt at gøre opmærksom på og diskutere de anvendte metoder i timen, evt. som opsamling/afrundning: Hvilke spørgsmål stillede vi til den givne tekst, hvilke svar gav det, hvilke andre spørgsmål kunne vi have stillet, hvad er det der bestemmer vores tilgang (fokus, genre, interesse, kontekst, traditioner, progression, læreplanskrav osv.)?

Hvad angår non-fiktion, kan man arbejde med metoder som de er omtalt på fx [Gregers Friisbergs hjemmeside](#). Her skitseres sproglig analyse, medie- og kommunikationsanalyse, diskursanalyse m.m. Eleverne burde have et vist kendskab til disse metoder, fx fra danskundervisningen.

Talen som eksempel

Hvis man vil arbejde med disse metoder, er der flere muligheder. Man kan arbejde med et emne og lade eleverne (gruppevis) anvende forskellige metodiske tilgange. Pointen kan være at give skærpet indblik i metoderne, men det væsentlige kan også være at se, hvordan forskellige ”briller” ansporer til forskellige læsninger.

Man kan spørge eleverne om, hvilke begreber de i forvejen kender, og kan evt. bede dem om at definere begreberne, gerne ved hjælp af nettet. Hvis man arbejder med et givent historisk/politisk emne med tilknyttede taler, kan man som en slags åbning lade eleverne vurdere hvilke begreber, der er særligt relevante.

Arbejder man med The American Dream og tekster af Martin Luther King og Obama, vil det måske være særligt oplagt at fokusere på repetition, metaphor, pathos osv. Arbejder man med taler af Schwarzenegger eller Trump, er det måske mere frugtbart at fokusere på forholdet mellem oral og written language. Meget ofte vil det give mening at kigge på Primary message/hidden message. Fx tales der om et givet emne, og primary message er nok knyttet hertil. Samtidig kan der være underliggende budskaber, hvor taleren fx forsøger at positionere sig selv. Som altid er det interessante jo ikke det at kunne lokalisere en metafor eller en gentagelse, men at kunne foretage analytiske observationer og anvende dem i en samlet tolkning. Hvis denne tolkning er metodebevidst og inddrager kontekst reflekteret, er eleven kommet langt. Også i SRP-sammenhæng. Formålet med at arbejde eksplicit med de genrespecifikke analysebegreber er altså at vise deres potentiale i anvendelse. Som i andre fag er det essentielt at beherske et præcist fagsprog. Læreren kan naturligvis også lægge ud med at vise en eksemplarisk analyse.

Metodebevidsthed i den daglige undervisning

For at skærpe elevernes metodebevidsthed, kan man arbejde explicit med metoder: Lad fx eleverne arbejde analytisk med en tale (se [Apology to Australia's...](#) og [Models of Rhetorics](#)). I dette tilfælde er det Kevin Rudds Apology Speech under emnet Australia. Her arbejdes først grundlæggende med talen i klassen. Der fokuseres på tekstens mange modsætninger (man kunne kalde det strukturalistisk metode), og den kvikke elev kan se, at man kan komme ret langt i tekstarbejdet uden at arbejde med svære analytiske begreber. Herefter inddrages eleverne i grupper, der arbejder med teksten med baggrund i de bøger/uploadede dokumenter der henvises til i arbejdsarket. Nogle elever arbejder altså med det retoriske pentagram, andre med Toulmins argumentationsmodel og andre igen med tekstens retorik. En af pointerne med denne fremgangsmåde er, at metoderne kan give overraskende svar. Fx ligger en stor del af tekstens argumentation implicit i dens retorik, fx anvendelse af kontraster. Her er det jo også en pointe, at modeller og teorier simplificerer, og at virkeligheden ikke uden videre lader sig sætte i kasser. Det vil være oplagt at bede eleverne om først at introducere deres metode for resten af klassen og derefter anvende den.

En samlet introduktion for eleverne

I denne [prezi](#) introduceres elever til metode i engelskfaget, og der er opgaver til en tale, en spoken-word-tekst (se [Terms of Analysis](#)) og en novelle. Mht. tale anvendes en tekst af Arnold Schwarzenegger. Eleverne skal kombinere citater fra teksten med de rigtige kort med begreber og evt. yderligere med kort med begrebsdefinitioner ([Arnold Schwarzenegger](#)). Der introduceres til traditionelle retoriske begreber, men der vises også, hvorledes Schwarzenegger sprogligt skaber links mellem sit politiske virke og sin fortid som fiktiv actionhelt.

Hvis der er arbejdet med talers retorik og kontekst i timerne, burde eleven have forståelse for, hvornår der er tale om god anvendelse af engelskfagets metoder, hvis eleven fx skal inddrage en politisk tale i et SRP-samarbejde med historie.

Sociale medier

Mange elever vil nok synes, det er interessant at inddrage sociale medier og tekster herfra. Dette er også spændende gennemæssigt, måske fordi nettet inviterer til eksperimenter, og der hér ikke er så mange normer og filtre (som fx en redaktør på en bog).

Man kan vise eleverne et konkret eksempel på en problemformulering, hvor metoder kommer godt i spil. Brug en projektor til at vise et autentisk eksempel på en SRP-opgaveformulering i fagene engelsk A og historie A:

“Racediskrimination og politivold i nutidens USA

Redegør for eksempler på konflikter mellem afroamerikanere og politi i USA i de seneste årtier. Inddrag den historiske baggrund for raceulighederne, heriblandt borgerrettighedsbevægelsen i 1950'erne og 60'erne.

På baggrund af ovenstående ønskes en analyse og fortolkning af nutidige tekster – herunder på sociale medier - der problematiserer raceforholdet. Der ønskes særligt fokus på genrevalg, diskurs og virkemidler. Herudover ønskes en kildekritisk funderet diskussion af hvorvidt de valgte tekster er repræsentative for de sorte amerikaneres syn på raceforholdet.

Diskuter hvilke ændringer der er sket i den sorte befolknings protester fra 1950'erne til i dag og disses udtryksformer, og kom herunder ind på hvad der kan ligge til grund for disse forandringer. Inddrag bilaget.

Taylor m.fl.: Huffington post:

http://www.huffingtonpost.com/entry/ferguson-tweets_55c4bf72e4b0d9b743dbc93f

Her anvendte eleven bl.a. en slam poetry-tekst fra tumblr af Moise Morancy

<https://moisemorancy.tumblr.com/post/120399697780/black-tumblr-i-need-your-help-please-help>

Gennemgå problemformuleringen, og vis eleverne, hvordan de kan arbejde metodisk: Ud over de politiske budskaber er her mange muligheder for at fokusere analytisk på tekstens genre, form og øvrige virkemidler. Her er elementer af poesi og performance, og selvom genren er ny, trækker den på lang række traditioner. Eleven anvendte de relevante begreber fra poesianalysens værktøjskasse og arbejdede med diskursanalyse (hvem må fx sige "the N word" og hvordan?), men måtte også inddrage tekstens billedside og forholdet mellem budskab, genre og kommunikationssituation. Endelig er tekster på nettet jo også dialogiske, da der er mulighed for at kommentere, retweete osv., og man kan med fordel undersøge, hvad det betyder for kommunikationssituationen og teksten.

For den elev, der har haft et emne om borgerrettighedsbevægelse, Black America, racisme, politivold osv., er der store muligheder for at vise faglig fordybelse, og det er oplagt at sammenligne med tidligere tiders protestudtryk – både hvad angår form og indhold.

Fiktion

Hvis eleven vælger at inddrage fiktion i sin SRP, er det en stor fordel med et vist metodisk kendskab til litteratur. På emu.dk findes der flere udmærkede dokumenter, der beskriver analyse af fiktion i engelsk, fx "[Litterære analysemetoder på engelske tekster](#)" og [Tekstlæsning - Læsning af tekster i emne, som skrevet værk, og i forbindelse med fagligt samspil](#)". Nettet rummer et væld af beskrivelser, der oplister de forskellige litteraturteoretiske tilgange, fx <https://www.iep.utm.edu/literary/>. Sådanne sider kan være abstrakte og svært tilgængelig for eleverne. Måske kender de lignende oversigter fra dansk, hvor fx Litteraturens veje gennemgår og anvender forskellige metoder på en enkelt tekst.

Hvis man vil pædagogisere metoderne i et forløb (fx et tematisk eller et metodisk forløb), kan man forsimplere tilgangene og fx lade eleverne arbejde gruppevis med den samme tekst (fx novelle eller roman) og vælge hvert deres fokus:

- Perioden
- Forfatteren
- Teksten
- Teksten i forhold til andre tekster
- Teksten og læseren

Dette er også indarbejdet i den tidligere omtalte [prezi](#), sektion D.

Bag disse kategorier ligger traditioner som (social)historisk læsning, marxisme, postkolonial læsning, biografisme, psykoanalytisk læsning, nykritik, strukturalisme, komparativ analyse, reader response theory osv. (men det behøver man jo ikke underholde eleverne med).

Bruger vi Hemingways Indian Camp som eksempel, vil den første gruppe kunne fokusere på USA i begyndelsen af det 20. århundrede, forholdet mellem hvide og native Americans m.m. Den næste gruppe, der læser biografisk, kan arbejde med Hemingway og biografiske elementer som fx selvmord i Hemingways liv og fiktion. Novellen er meget oplagt til en nykritisk analyse, der fokuserer på modsætninger og de tydeligt markerede bevægelser mellem forskellige universer i teksten. Den komparative analyse kan fx fokusere på Hemingways stil (fx showing vs. telling) og sammenligne med anden litteratur (fx Carver, Bang, Helle Helle) eller på andre tekster, der dramatiserer initiering. Endelig kan den sidste gruppe arbejde (kreativt) med udgangspunkt i egen oplevelse af teksten. Fx kunne man omskrive den/dele af den, så den foregik i et nutidigt univers, eller man kunne formulere en dialog med insisterende spørgsmål fra Nick, således at faderen ikke

får lov at undvige, når han stilles nogle af livets helt store spørgsmål ("Dad, what do you mean when you say that Uncle George will turn up all right?", "Why did you talk about affairs in the shanty?" etc.

Her er det selvfølgelig oplagt at runde af med at diskutere, hvem der kommer tættest på teksten og får mest ud den. Forhåbentlig kunne et sådan forløb anspore nogen til en metodisk velfunderet læsning af en roman af Hemingway (eller en anden forfatter) i en SRP.

I [prezi](#)'en arbejdes der endvidere med progression i analyse eksemplificeret vha. elevopgaver om Indian Camp. Se [Progression analyse](#) og sektion E.

Romanlæsning

Hvis man kort skal overføre de samme metoder til en roman, kan Salingers "The Catcher in the Rye" tjene som eksempel. Under overskriften Perioden kan man fokusere på 1950'ernes USA, ungdommens position i tiden og evt. censur af bogen. Mht. Salinger kan man interessere sig for hans reservede livsførelse og måske sammenkæde det med begrebet "one hit wonder". En nykritisk læsning kan fordybe sig i komposition og fortælleforhold. En komparativ læsning kunne med fokus på oprør sammenligne med the beat generation eller danske forfattere, der lod sig inspirere af Salinger (Rifbjerg, Panduro). Endelig kunne en læserorienteret tilgang fokusere på nutidig ungdom, nutidigt oprør og generationskløft i dag. Pointen er igen, at litteraturen er overstrømmende rig, og at en reflekteret metodisk læsning kan åbne for andre elementer end den nydelsesorienterede fritidslæsning.

Særligt for engelskfaget er nok de oplagte muligheder for postkolonial læsning. Denne metode er grundigt beskrevet mange steder på nettet, fx [postcolonialism](#).

Både i forbindelse med den daglige undervisning, skriftlige opgaver og eksamen kan man opleve, at elevernes tekstlæsning kunne styrkes, hvis de evnede at anvende en række relevante og præcise fagbegreber. Dette kan også trænes i undervisningen. Det skal naturligvis ikke være sådan, at det bliver "begrebsgymnastik" og show off. [Terms for Literary Analysis](#) er en genreinddelt liste over relevante analysebegreber. Begreberne er ikke defineret her, men der findes masser af udmærkede lister med definitioner online, som fx denne vedrørende drama: [drama](#), ligesom det kan være frugtbart at lade eleverne selv definere og diskutere begreberne.

Eleven skal kunne anvende de relevante begreber præcist og gerne kunne reflektere over, hvilken tilgang til materialet, de er udtryk for. Hvis eleven i den daglige undervisning kan anvende præcise begreber til analyse af fx en novelle, er det ikke fremmed for denne elev at analysere en roman selvstændigt i SRP.

Film

Film er kernestof i engelsk og ofte et foretrukket valg for eleverne. Her henvises der til fagkonsulentens indlæg på emu.dk fra januar 2019 "[Film anvendt som tekst i emner i engelsk](#)", der både behandler fiktionsfilm og dokumentar.

Film har ikke særstatus i forhold til andre tekster, og derfor gælder det også her, at eleverne (med læreplanens ord) skal kunne "gøre rede for indhold, synspunkter og sproglige særtræk i engelsksprogede tekster/ analysere og fortolke forskellige nyere og ældre tekster med anvendelse af relevant faglig terminologi og metode/ perspektivere tekster litteraturhistorisk, kulturelt, samfundsmæssigt og historisk."

I SRP-sammenhæng kan film udmærket være den bærende tekst i engelsk. Som ved alle andre teksttyper er det vigtigt, at eleven anvender de relevante fagbegreber. Eleverne kender mange fra undervisningen og er ofte trænede – men måske ikke så reflekterede – filmforbrugere.

I SRP-sammenhæng – og her tænkes både på den skriftlige rapport og den følgende mundtlige eksamen – er det, jf. målene ovenfor, vigtigt, at eleven arbejder med filmens æstetik. Dette gælder, hvad enten der er tale om fiktion, dokumentar, reklame e.l. Linket ovenfor til fagkonsulentens dokument giver eksempler på æstetisk næranalyse.

Selvfølgelig skal der citeres fra filmen på originalsprog. Dette kan typisk anvendes i forbindelse med personkarakteristik, tematisk analyse m.m. Og det kan også være oplagt at inddrage sociolingvistisk analyse – hvem taler – og hvordan – og med hvilken effekt? Men det talte sprog er jo kun en lille del af en films udtryk. Det er en virkelig god ide at anvende stills fra filmen. I rapporten kan de vedlægges som bilag. Til mundtlig eksamen kan de printes og medbringes. På lignende måde kan det naturligvis give mening at fokusere på filmens real- og effektlyd, musik osv. Ved sommereksamen i AT 2019 havde en elev medbragt stills fra to forskellige spillefilm om Dunkirk (hhv. 1958 og 2017). Der var store ligheder mellem de to films iscenesættelser, men også interessante forskelle - både i forhold til det kompositoriske og det æstetiske, og eleven fik udmærket demonstreret, hvordan han kunne arbejde med billedsiden som en betydende del af filmsproget. Noget tilsvarende kunne udmærkes bruges til SPR-eksamen.

SRO

Arbejdet med SRP forberedes naturligvis i engelsk ved SRO i de relevante studieretninger. Her er det også oplagt at give eleverne et metodisk fundament. Inden for et givent emne kan læreren vælge eksemplariske tekster og tilrettelægge arbejdet, således at det bliver tydeligt, hvad det er vi gør, når vi analyserer i engelsk. I vedhæftede eksempel [To Live in the Borderlands...](#) arbejdes der sammen med spanskfaget om forholdet mellem USA og Mexico. Teksten (der kan findes på nettet) er et digt om at leve i grænselandet. Til teksten er der formuleret traditionelle analyse spørgsmål – vedr. genre, karakteristik, perspektivering osv. Derudover er der ved hvert tekstspørgsmål angivet to elementer. Først Blooms taksonomiske niveauer. Pointen her er naturligvis, at eleven skal stille de "rigtige" spørgsmål til teksten – også i SRP-sammenhæng. Der skal ikke kun refereres og

parafraseres, men også analyseres – i dokumentet kaldes dette ”nedbryde i dele, skille se system/struktur” – og dette kan være overraskende svært for nogle elever. Til gengæld er man ofte kommet langt, hvis man kan gennemskue en teksts system, og enhver lærer kigger efter om, der er progression i opgaven. Endelig er der også ved hvert spørgsmål tilføjet relevante punkter fra læreplanen – fx skal man kunne anvende faglig terminologi, anvende grundviden om USA osv. Pointen med tilføjelsen til spørgsmålene er dels at ekspliciterer nødvendigheden af at stille spørgsmål på flere niveauer. Altså ikke kun HVAD (foregår der)? og HVEM (handler det om)? Men også HVORDAN (er det formidlet)? Og HVORFOR (skal vi høre om det på denne måde)? – og dels at sikre, at eleven arbejder inden for det brede felt, der er engelskfagets. Hvis eleven følger denne tankegang, vil det i SRP-sammenhæng være oplagt at stille lignende spørgsmål til fx en roman.

Ved større og komplekse elevopgaver er der mange elementer, der skal optimeres. Den nævnte [prezi](#) arbejder afslutningsvis (sektion F) med den gode analyse og trækker på elementer fra det mere generelle dokument om gode/knap så gode opgavedele [DHO, SRO, SRP](#)

Afrundende kan det anføres, at fagets metode og arbejdet med samme nok altid er en mere eller mindre ekspliciteret del af undervisningen. Indimellem er der behov for, at metoderne sættes i fokus. Arbejdet frem mod og under SRP'en er en oplagt anledning til dette.

Kreditering

Thomas Kruse, webredaktør i engelsk og underviser på Gribskov Gymnasium